Sociotopkartering i Slite

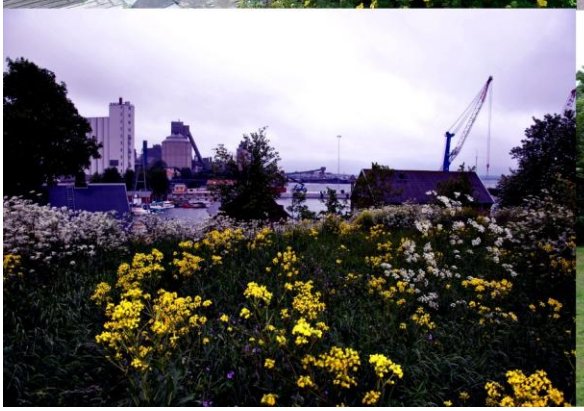

LEKA **NATURUPPLEVELSE** **MOTION**

STRANDEN **HOTELLPARKEN**

VILA **BAD**

Vilken är din favoritplats i Slite?

Region Gotland

Jenny Sandberg,
Samhällsbyggnadsförvaltningen, 2010
Foton tagna av Jenny Sandberg

Sammanfattning

Vilken är din favoritplats i Slite? Den frågan har ställts till 300 hushåll i Slite under sommaren. Det har också anordnats en grönvandring samt ett flertal intervjuer med personal och boende i Slite.

Projektet är ett samverkansprojekt mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och ledningskontoret i arbetet med att ta fram nya verktyg för att få in medborgarnas åsikter tidigt i planeringsprocessen. Så småningom ska en fördjupad översiktsplan göras över Slite och då är det viktigt att ha ett kunskapsunderlag för att kunna planera för morgondagens strukturer.

De svar, kommentarer och synpunkter som har kommit in har alla legat till grund för den planeringsvänliga kartan som är ett av resultaten från projektet. Sociotopkartan syftar till att visa på hur Sliteborna använder och upplever den offentliga miljön. Syftet är i första hand att utgöra planeringsunderlag i kommunens översiktsarbete men det kan också ligga till grund för skötsel- eller underhållsprioritering.

Det har visat sig att en majoritet av dem som svarade på enkäten har sin favoritplats inom fem minuters gångavstånd. Sociotopvärden, som det finns gott om i Slite är bland annat promenad, bad, vila och naturupplevelse. Många av de sociotopytor som har identifierats ligger nära havet och där finns också ett populärt promenadstråk.

1 SOCIALA ASPEKTER I FYSISK PLANERING 1

1.1 SOCIOTOPKARTERING SOM METOD 1
1.2 INLEDNING OM SLITE 2

2 GENOMFÖRANDE 3

2.1 ARBETETS UPPLÄGG 3
2.2 INTERVJUER 3
2.3 ENKÄT 3
2.4 GRÖNVANDRING 4
2.5 ATT GÖRA KARTAN 4
2.6 ATT TÄNKA PÅ TILL NÄSTA GÅNG 5

3 RESULTAT 6

3.1 VILKA SVARADE PÅ ENKÄTEN? 6
3.2 FAVORITPLATSER I SLITE 7
3.2.1 STRANDEN 7
3.2.2 LOTSBACKEN SAMT LILLUGNSREV 7
3.2.3 VIKHAGEN 8
3.2.4 HAMNEN 8
3.2.5 HOTELLPARKEN 9
3.2.6 STRANDPROMENADEN 9
3.2.7 LÄNNA SMÅBÅTSHAMN 10
3.2.8 LÄNNA/NÄRS 10
3.2.9 TORGET 11
3.2.10 KYRKBERGET 11
3.2.11 KILÅKERN 11
3.2.12 FÖRSKOLAN SOLKLINTEN 12
3.2.13 ÖVRIGA PLATSER 12
3.3 UTVECKLING AV PLATSERNA 13

4 ANALYS OCH DISKUSSION 14

1 Sociala aspekter i fysisk planering

I juni 2008 antogs ”Vision Gotland 2025”, den regionala utvecklingsplanen för Gotland (RUP) som har till syfte att ge riktlinjer för den framtida utvecklingen på Gotland fram till år 2025. Utifrån visionen har en ny översiktsplan (ÖP) som innefattar hela kommunen arbetats fram. I visionen framhålls de mål och visioner som kommunen vill uppfylla och som ska genomsyra den önskade framtida utvecklingen. Visionen utgår från ett hållbarhetsperspektiv vilket definieras utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter. Vad gäller de ekologiska och ekonomiska aspekterna så finns det vedertagna metoder för att ta hänsyn till dessa men det har tidigare saknats verktyg för att implementera de sociala aspekterna. I ”Bygg Gotland - översiktsplan för Gotlands kommun 2010 - 2025” som antogs den 14 juni 2010 och som vann laga kraft den 15 juli 2010 står det att *”sociotopkartering bör användas som planeringsunderlag under framtagandet av fördjupade översiktsplaner för de utpekade serviceorterna.”* De utpekade serviceorterna där fördjupade översiktsplaner ska genomföras är följande: Slite, Hemse, Klintehamn, Roma, Katthammarsvik, Burgsvik, Lärbro och Fårösund. Sociotopkartering är ett sätt att främja delaktigheten i planprocessen och få ett brukarperspektiv på landskapet av de som dagligen rör sig och använder ortens grönytor och mötesplatser.

I den europeiska landskapskonventionen är syftet att förbättra skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap. Det är viktigt att stärka allmänhetens och lokalsamhällets delaktighet i landskapsplaneringen. Då alla är delaktiga i landskapet är landskapet också allas ansvar. Landskapskonventionen är påskriven av Sverige men den är ännu inte ratificerad.[1]

I barnkonventionen står det uttryckligen att barn har rätt att få uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. I Slite har ungdomar fått tycka till om hur torget ska utvecklas. Det resulterade i en studsmatta och en skatepark mitt på torget. I denna inventering har vi haft barn och ungdomar, äldre samt personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar i fokus.[2]

1.1 Sociotopkartering som metod

Begreppet sociotop började först användas i Sverige av landskapsarkitekten Alexander Ståhle och Anders Sandberg på Stockholms stadsbyggnadskontor. Den första sociotopkartan togs fram i början av 2000-talet och 2003 lanserades sociotophandboken av Stockholms stadsbyggnadskontor. De har använt sociotopkartering som en del i Stockholms stads grönstrukturplanering. En sociotop kan vara en plats, ett stråk eller ett område som värderas av planerare och brukare som värdefull livsmiljö.

Sociotop kan jämföras med biotopbegreppet, istället för att som biotop beskriva de abiotiska och biotiska förhållandena3 beskrivs de sociala och kulturella. Sociotopen är enbart kvalitativ och visar på vad brukarna anser om platsen i fråga. *”Biotopen är platsens liv och form (t ex sandstrand), sociotop den upplevda och värderade platsen (t ex badstrand).”*[3] För att få in de sociala aspekterna i planeringsprocessen kan resultatet av människors åsikter presenteras sammanvägda på en karta. Kartan blir då en ögonblicksbild av vad människor tycker och tänker om platsen som sådan och hur de nyttjar den. Att materialet presenteras på en karta är en fördel då det blir överskådligt, planeringsvänligt och lätt att förstå. Denna karta är det som benämns *sociotopkarta*.

[1] Riksantikvarieämbetet [online]
[2] Barnombudsmannen [online]
[3] Stockholms Stad (2003) s.10

Den gotländska varianten är anpassad för att kunna tillämpas i mindre tätorter. I de gotländska tätorterna bor det färre människor och det är inte heller samma parkstruktur som i storstäderna. Vanligen har också invånarna nära till tätortsnära naturområden. Den gotländska inventeringen lägger mer tyngd på brukarperspektivet och de personliga erfarenheterna blir viktigare än expertens observation.

För mer info besök Stockholms stads hemsida om sociotopkartering:
http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Stadsplanering/Gronstrukturplanering/Sociotopkarta/

1.2 Inledning om Slite

Slite är en historiskt viktig hamnplats som användes redan av Vikingarna. Det har också funnits planer på att flytta hela ringmuren med förvaltning till Slite för att göra orten till Stad. Ringmuren står idag kvar i Visby men det finns ett annat monument i Slite som de flesta förknippar orten med, företaget Cementa. Fabriken har präglat orten sedan företaget grundades 1917, från att ha varit förknippat med smutsig rök som gjorde att det låg ett tunt cementlager på äpplena, är det idag en av Europas mest moderna och energisnåla cementfabriker som ger ca 240 arbetstillfällen i Slite. Fabriken utgör dock en barriär vilken delar tätorten i två delar.

I Slite bor det 1598 personer (SCB 2005) jämfört med 57221 personer på hela Gotland. Slite är en ort med hög service då det finns flera dagligvarubutiker och tankställen. Det finns även bank, systembolag, apotek, bibliotek och flera matserveringar samt caféer. Slite är vackert beläget vid havet och mitt i centrum ligger en populär badstrand med utsikt över Gotlands enda skärgård. Nyligen har Slite centrum genomgått en förändring och äldreboendet och skolan är nyrustade, likaså hamn och reningsverk. Det finns ishall, idrottshall och kanske Gotlands bäst belägna tennisbanor precis vid stranden.

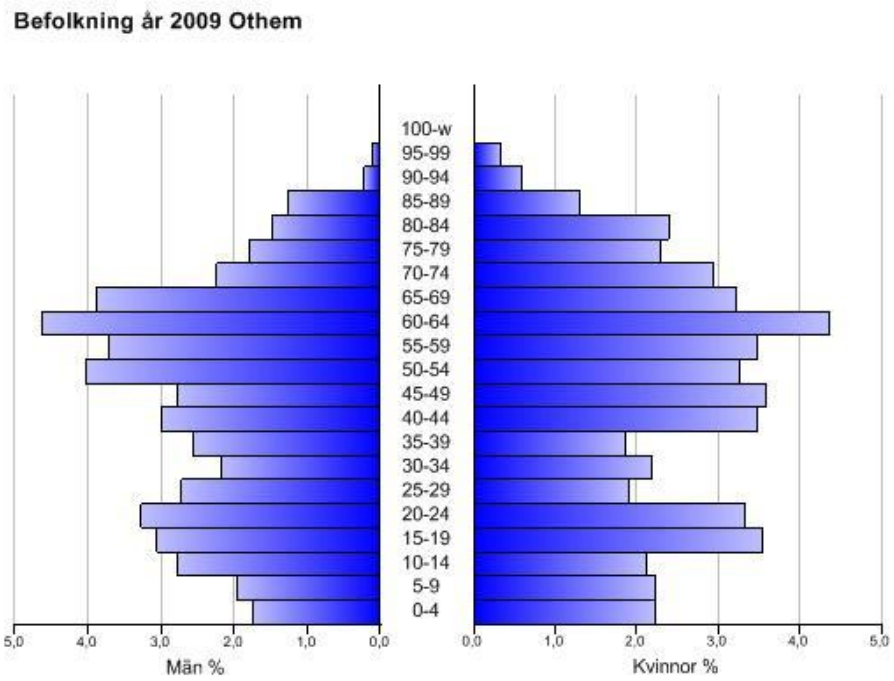

Figur 1 Befolkning år 2009 i Othem socken, källa: SCB

Vad gäller arbetstillfällen är Gotlands kommun den största arbetsgivaren med äldre- och barnomsorg, skola och delar av serviceförvaltningen. I hela Othems socken, dit Slite tillhör, fanns det

1359 förvärvsarbetare år 2005. Av dessa bodde 439 på orten medan 920 personer stod för inpendlingen, detta motsvarar 68 % i inpendling.

På Solklintsskolan finns årskurs F-9 och fram till sommaren 2010 hade det fria gymnasiet Donnergymnasiet viss undervisning förlagd till Slite, bland annat medieprogrammet och hotell- och restaurang.

2 Genomförande

2.1 Arbetets upplägg

Genomförandeperioden har varit 12 veckor under sommarmånaderna juni – augusti. Projektet är ett samverkansprojekt mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och ledningskontoret. Projektgruppen har bestått av: Ann-Sofi Lindskog, enhetschef, Monica Tingström, fysisk planerare, Suzanne Edström, stadsträdgårdsmästare, Cora Juniwik, folkhälsostrateg och Jan von Wachenfeldt, planeringsstrateg som tillsammans med Jenny Sandberg, miljövetare och kulturgeograf har drivit projektet framåt. Projektgruppen har bistått med expertis och erfarenhet och därmed förenklat processen. Sammansättningen på projektgruppen har varit tvärsektoriell och det är en viktig del av projektet.

2.2 Intervjuer

Det är viktigt att tidigt finna och kontakta nyckelpersoner för att få information och skapa kontakter. En lista sammanställdes på personer att kontakta för att få en överblick av vilka grupper i samhället som skulle komma till tals. Projektgruppen beslutade att intervjuerna skulle fokusera på att nå grupper i samhället som vanligen inte kommer till tals i samråd och andra medborgardialoger. Kontakten med förskolor och hyresgästföreningen var en erfarenhet från pilotstudien i Torslunden, Visby som ansågs lyckad.

Intervjuer har genomförts med nyckelpersoner som bedömdes kunna utgöra talesmän för några av fokusgrupperna, nämligen barn, ungdomar och äldre. Kontakten med nyckelpersonerna kan också leda till att ytterligare personer att intervjua.

De som har intervjuats är:

- Helene Coughlin, fritidsledare, Slite fritidsgård ”Bubblan”
- Ingemar Wikner, Hyresgästföreningens ordförande i Slite
- Kajsa Lignell, förskolelärare, Solklintens förskola i Slite
- Charina Engström, Enhetschef för bostad med särskild service för vuxna
- Marit Lindgren, Enhetschef SOF ÄO Kilåkern
- Lina Eklund, Enhetschef, Hemtjänsten, Kilåkern
- Personer på Slite dagcenter: Mickis, Marcus, Joakim, Maj, Tommy, Mikael, Eva, Maria och Mia.

2.3 Enkät

Enkäten delades ut till 300 hushåll i Slites alla bostadsområden, den riktar sig till en valfri person i hushållet och det framhävdes att barn gärna fick svara. Huvudfrågan i enkäten är ”Vilken är din favoritplats i Slite” se bilaga 1.

Av de 300 utdelade enkäterna kom det in 78 svar vilket ger en svarsprocent på 26 %. De svar som kom in ger en bra bild över invånarnas favoritplatser och täcker de flesta större grönområden och mötesplatser som finns på orten. Kommentarerna som kom in är mycket värdefulla i arbetet att förstå och få en inblick i människornas vardag och hur de anser att favoritplatsen kan förbättras.

Beroende på den låga svarsfrekvensen går det dock inte att statistiskt säkerställa resultatet.

2.4 Grönvandring

En grönvandring är vad som också kallas en gåtur. Metoden går ut på att samla invånare för att gemensamt gå en sträcka i orten och samtala om grönområdenas användning och positiva och negativa sidor vilket ger en samlad bild av hur invånarna tänker och tycker om ortens grönområden. Det är en viktig kunskap som medborgarna får delge och som kanske annars inte hade kommit fram om man inte hade passerat där. Annonsering gjordes på de allmänna anslagstavlor som finns i Slite samt i skyltfönster. Hyresgästföreningen kontaktades och de informerade om grönvandringen på ett av sina möten. Alla deltagare fick ett häfte där de kunde anteckna under vandringen. Häftet samlades sedan in för att vara till hjälp vid summeringen. Det var nio deltagare på vandringen varav åtta var kvinnor och en var man. Utöver dessa så deltog tre tjänstemän från kommunen som antecknade vad som sades om de grönområden som vi passerade.

2.5 Att göra kartan

Kartan är en sammanvägd bedömning av enkätsvar, intervjuer samt grönvandringen. Enkäten har vägt tyngst i bedömningen men intervjuer och grönvandringen har varit stora tillgångar i arbetet. Till viss del har även egna observationer legat till grund för bedömning. För att enklare kunna analysera resultatet så grupperades vissa av alternativen i enkäten (se tabell 1).

Tabell 1 Klassificering av användningsområden

Sociotopvärde	Enkätalternativ
Bad	En plats att sola på Där badar jag
Båtliv	Annat: hamnen, båtar
Evenemang	Annat: Slite marknad och Bilutställningar
Lek	En plats att leka på
Motion	Där går jag stavgång Där springer/joggar jag Där cyklar jag
Mötesplats	Där umgås jag med vänner
Naturupplevelse	Där tittar jag på fåglar Där tittar jag på växter Där tittar jag på djur och insekter
Picknick	Där har jag picknick eller gör utflykter Där grillar jag
Promenad	Där rastar jag hunden, Jag passerar där varje dag Där promenerar jag
Spontanidrott	Där spelar jag fotboll Där åker jag skateboard/ spelar streetbasket
Sällskapslek	Där spelar jag brännboll, kubb etc.
Utblick mot havet	Annat: Utsikt över havet, höra vågornas brus, havet
Vila	Där är jag ensam med mina tankar Där läser/målar/skriver jag Annat: Fotograferar
Vinteraktivitet	På vintern åker jag skidor/pulka där

På karta 1 ligger lager från fastighetskartan till grund men eftersom det inte fanns något lager över Slites grönområden är de områden och platser som angetts som favoritplatser digitaliserade utifrån ett ortofoto. I enkäten ombads respondenterna rita på kartan var i Slite platsen är belägen vilket också många gjorde. Detta var till stor hjälp vid digitaliseringen.

Slite delades in i två delar, södra och norra. På karta 2 visas vilka sociotopvärden som finns på respektive yta. På karta 3 visas sociotopvärden i norra Slite.

På karta 4 har en buffertzon på 300 meter skapats utifrån sociotopytorna. Det finns forskning som visar att en person bör ha max 300 meter till närmsta grönområde för att nyttja det regelbundet.

2.6 Att tänka på till nästa gång

Att göra en brukarundersökning kräver planering. Det tar tid att få till stånd intervjuer och fokusgrupper. En enkätundersökning kräver också mycket tid, dels till utformning men man måste också räkna med att det tar tid att få in enkäterna samt att sammanställa resultatet. För denna undersökning skickades enkäten ut mitt i sommaren och enkätsvar kom in så sent som två veckor efter sista svarsdatum. Det försenar sammanställningen så till nästa gång är det viktigt att skicka ut enkäten så fort som möjligt för att undvika onödiga förseningar.

Barn och ungdomar är en viktig grupp och har därför utgjort en av fokusgrupperna för denna undersökning. Det har dock varit ett dåligt gensvar från denna grupp i enkäten. Tidigt i projektet blev jag varse om att det inte finns någon organiserad ungdomsverksamhet under sommaren. Ett bra sätt är annars att gå ut till en skolklass och sitta och diskutera med 5 - 8 personer där de får använda en karta för att berätta om sin hemort, vilka som är bra och mindre bra platser ur deras perspektiv.

Enligt Anita Larsson, (tekn. dr och docent i arkitektur) som är författare till boken ”Jämställdhet nästa! Samhällsplanering ur ett genusperspektiv är det viktigt att få ett vardagslivsperspektiv på planeringen. Att ha ett verklighetsbaserat kunskapsunderlag är a och o för att kunna planera och skapa morgondagens strukturer. I boken framhåller hon *dagsprogram* som en bra metod för att få en uppfattning om hur dagens familjer och medborgare lever i och anpassar sig efter samhällsstrukturerna. Ett dagsprogram kan jämföras med en dagbok där man antecknar varje aktivitet och förflyttningar en person gör på en dag eller en vecka. Dessa dagsprogram är grundade på Torsten Hägerstrands tidsgeografiska teori om att en människa endast kan befinna sig på en plats samtidigt och där både tid och rum utgör begränsningar för vårt handlande.

3 Resultat

3.1 Vilka svarade på enkäten?

Av de 78 personer som svarade var 55 procent kvinnor och 35 procent män. Det var tio procent som inte uppgav kön i enkäten.

Det kom tyvärr inte in svar från något barn upp till tio år. I åldrarna mellan 10 – 19 år så kom det in ett svar. Från personer mellan 20 och 35 år kom det in sju svar. Desto fler svarade inom åldrarna 36 – 54 år där var det 24 personer som svarade, samma resultat från de som är 65 och äldre. Från personer mellan 55 – 64 år kom det in 17 svar (se figur 2).

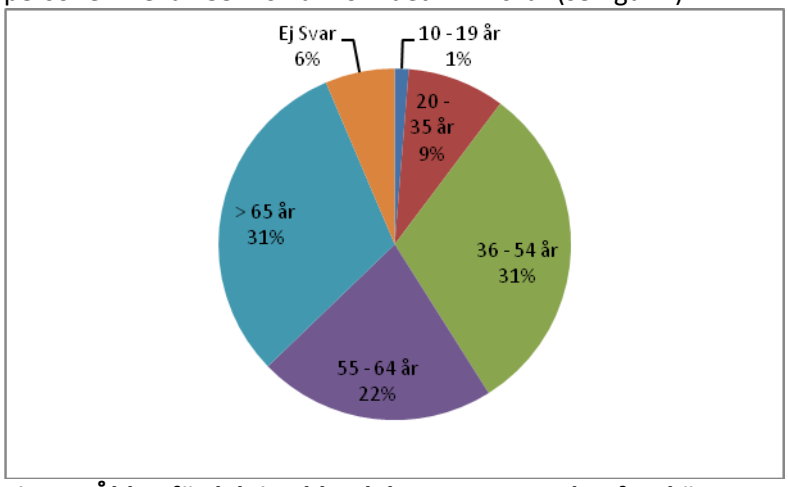

Figur 2 Åldersfördelning bland dem som svarade på enkäten

Bland dem som svarade bor 48 procent i villa eller radhus, 33 procent bor i lägenhet utan tillgång till egen trädgård och 14 procent bor i lägenhet med tillgång till egen trädgård.

För att ta sig till sin favoritplats är det vanligast att gå till fots, 67 % av dem som har svarat på enkäten anger att det är det vanligaste färdsättet. Även bland de intervjuade är det vanligast att man går till grönområdena till fots (se figur 3).

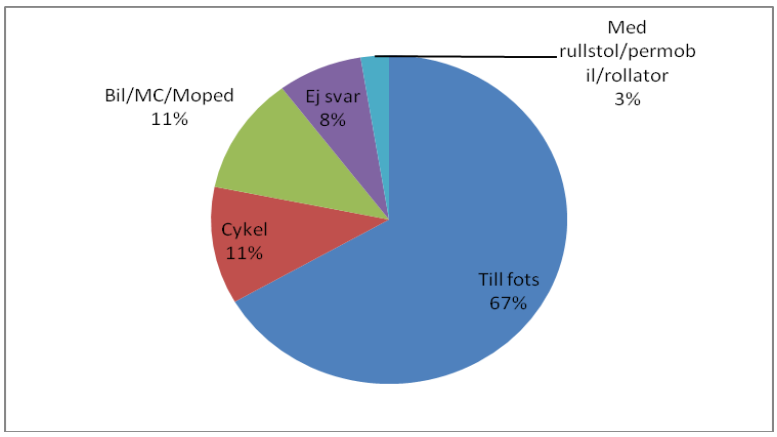

Figur 3 Sammanställning på fråga 9, Hur tar du dig vanligtvis dit?

Det är 63 % av de som har svarat på enkäten som anger att det tar högst fem minuter för dem att ta sig till sin favoritplats, 20 % har mellan 6 – 15 min till den valda platsen.

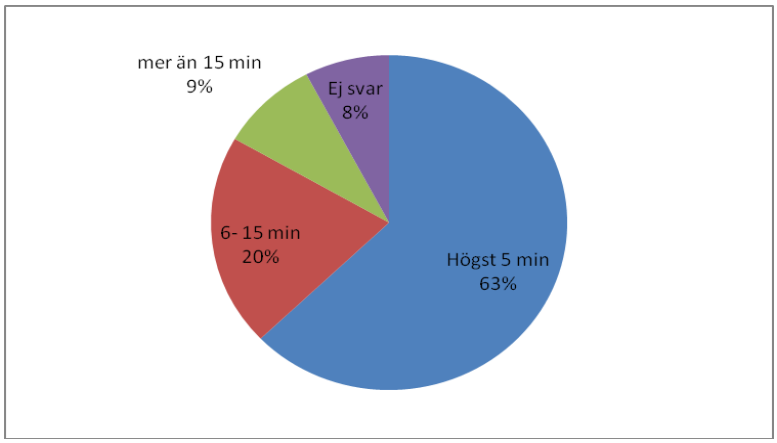

Figur 4 Sammanställning på fråga 8, hur lång tid tar det för dig att komma till platsen?

3.2 Favoritplatser i Slite

3.2.1 Stranden

Stranden är Slites hjärta, det var den plats som valdes till favoritplats av flest respondenter. Den omtalades också varmt i intervjuerna. Många finner att den är rofylld och ger avkoppling men också att den är lättillgänglig. Det transportband som har lagts ut anses vara felplacerat då det inte leder fram till betongpiren utan istället ner till vattnet. Under grönvandringen påpekades det om nedklottrade skyltar och skräp längs med staketet. Som synes på kartan i bilaga 1 så nyttjas stranden till bad, vila och promenader.

De kommentarer som har lämnats i enkäterna önskar en förbättring av borttagning av släke. Det är också flera som efterfrågar fler sittplatser och skugga på stranden.

3.2.2 Lotsbacken samt Lillugnsrev

På frågan vad som gör platsen speciell svarade de personer som valt Lotsbacken och Lillugnsrev att de finner området vara en grön lummig oas i Slite. Några anser också den vara lättillgänglig och att den är rofylld och ger avkoppling. Det är ett populärt utflyktsmål för förskolan, de går dit på sommaren och väljer Lillugnsrev framför stranden för badutflykt. Under grönvandringen var en kvinna med rollator en av deltagarna, hon kom fram bra med sin rollator under promenaden och brukade även själv gå där ibland och plocka blommor. Det finns en grillplats som flera har nämnt under intervjuerna som välanvänd, både som utflyktsmål men också då fritidsgården har haft sin avslutning där. Under grönvandringen framkom det även att det är platsen för Slites årliga valborgsmässoeld.

Lotsbacken är dessutom en plats med utsikt över havet och skärgården samtidigt som det är historisk mark då det finns rester av en gammal fästning samt en kalkugn i området.

Kommentarer:

" En vårdplan bör upprättas för städning och försiktig gallring av träd och buskar. Kanske skulle någon bänk eller något nytt växtinslag kunna tillföras. Området borde få någon form av kultur- eller naturskydd för att förhindra exploatering i framtiden. Svårframkomligt vid havet söderut."

"Jag har en dröm om att göra badhusparken till en skulpturpark där trädens ljusspel ger liv åt skulpturerna."

3.2.3 Vikhagen

I nära anslutning till bostadsområdet och idrottscentrum finns ett elljusspår om 1850 meter. De vanligaste aktiviteterna på spåret är sådana kopplade till motion, så som promenad och jogging. Men de som nyttjar spåret anser också att det är en plats där man kan vara ensam med sina tankar. De kvaliteter som är viktiga i Vikhagen är att det är en grön lummig oas, den är rofylld och ger avkoppling samt att den är lättillgänglig. Dock anser en respondent att det i Vikhagen med omnejd är svårt med trottoarkanter och rullstol.

Kommentarer:

"Kanske kan motionsspåret förlängas ytterligare. Det vore underbart om den smala stigen som leder ut på udden i Bogeviken kunde göras mer tillgänglig och bredare. Bänkar och eventuellt en grillplats vid sjön.
Det ultimata vore om spåret kan förbindas med den planerade strandpromenaden."

3.2.4 Hamnen

Nere i hamnen är det just nu full aktivitet på grund av att Nordstream har ett rörupplag i Slite med transporter till hamnen. Bland de äldre på det särskilda boendet är det vanligt att gå via hamnen när de tillsammans med ledsagare har uträttat ärenden i centrum. Där är det ofta liv och rörelse, det är också en av de viktiga kvaliteterna för hamnen, att man ser människor där. Det finns ett rökeri som

har fått både negativa och positiva synpunkter. Även här anser många att det skulle bli bättre med fler bänkar och bord.

Kommentarer:

”Vi har en fin hamn med utnyttjas dåligt, varför landar inga fiskebåtar sin fångst här?”

”Mera bänkar och bord.”

En av de intervjuade brukar själv sitta nere i sin båt och ta en kopp kaffe och titta på hamnverksamheten och se på båtarna som passerar. Han anser att det är skärgården utanför Slite som gör att det är en väldigt bra plats att ha båt på.

3.2.5 Hotellparken

Under samtal med människor var detta ofta den första platsen de kom att tänka på då jag frågade efter grönområden i Slite. Hotellparken är på grund av närheten till Kilåkern en plats som ofta besöks i samband med promenad med ledsagare. Dammen nämns som attraktiv både i enkäten liksom i intervjuer. Under grönvandringen efterfrågades skyltar vid träden som upplyser om vilken sort det är. Det är blommorna, träden och dammen som är viktiga kvaliteter i parken, varför också många uppskattar den. En av kvinnorna på grönvandringen benämnde parken som *”Slites finaste oas!”.*

Kommentarer:

”Promenaden har nu utökats och det är ett bra plus. Små skyltar vid träden hade varit spännande som talar om vilket trädslag det är. Lite om parkens historia vid ingången från torget.”

På torsdagar spelar pensionärerna boule nere i Hotellparken, de är ett gäng som träffas varje torsdag på samma plats. Många förknippas annars Hotellparken med Slitemarknad som äger rum en gång per år. Det brukar även vara scenframträdanden och veteranbilsutställningar i parken.

3.2.6 Strandpromenaden

Strandpromenaden är vad som benämns som promenadstråk på karta 2. Under grönvandringen berättade flera att det var vanligt att gå från hamnen, över Lotsbacken och via stranden ner till Sjuströmmar. Det har också framkommit i enkäten att det är ett populärt promenadstråk.

Sjuströmmar har nämnts i kommentarsfältet i enkäten men också under grönvandringen. Det är dels rastplatsen vid Bogeviken som nyttjas till att spela kubb, dricka kaffe och umgås. Många promenerar också ner till Sjuströmmar. Under grönvandringen var det en person som sa att: ”*Det är mest till för dom med båtar.”* medan andra menade att de brukade promenera dit. På kartan inräknas därmed Sjuströmmar i strandpromenaden.

3.2.7 Länna småbåtshamn

Länna småbåtshamn är en plats som har många sociotopvärden, de tre som har nämnts mest i enkäterna är bad, naturupplevelse samt promenad. Det är också en plats för picknick, vila och båtliv. Kvaliteter som gör platsen speciell är att den är rofylld och ger avkoppling, den är lättillgänglig, det är en trygg plats och där kan man vara ifred.

Kommentarer:

> *”Underhåll vägen ut till inre piren (gropig) snöröj så hundägare kan ta sina promenader på T-piren. Ställ upp bord och bänkar vid badplatsen på Länna. Marken är kanske privat/förening men ge föreningen ett bidrag till bänk och bord då många äldre har svårt att sitta på en filt.”*

3.2.8 Länna/Närs

Grönområdet i Länna/ Närs är en plats med en stor gräsyta samt lekplats för de mindre barnen. Här promenerar många, men det är också en plats för vila och lek.

Kommentarer:

> *”Mer saker att göra för barnen, då lite större barn. Grillplats och fler bänkar och blommor. Nu måste man gå ner i hamnen för att grilla. Har man barnkalas som många har i denna måste man ner i hamnen med alla barnen”*

3.2.9 Torget

Det har framförts både negativa och positiva åsikter om torget i Slite. De negativa handlar till största del om att torget blivit en grå och asfalterad lekplats utan växtlighet. Då arbetet inte är färdigställt väntas reaktionerna bli mer positiva när det står klart. Som nämndes i inledningen har torget genomgått en förändring och ungdomarna på fritidsgården Bubblan blev tillfrågade att vara med och tycka till om torget. Det har resulterat i en skatepark och en studsmatta. Under både intervjuer och i enkäten har det framkommit att det saknas sittplatser på torget. Detta är också planerat och kommer till hösten i samband med planteringen. Biblioteket ligger i anslutning till torget vilken en respondent valt som favoritplats det lyftes även fram under grönvandringen som en fördel tillsammans med bio och teater.

3.2.10 Kyrkberget

Förskolan ligger i nära anslutning till Kyrkberget som vintertid är en populär pulkabacke. Under vår och sommar är förskolan där och plockar blommor. Det är också en plats med utblick över Slite och det finns raukar i området.

Kommentarer:

> *”Jag tycker inte att platsen bör utvecklas ytterligare för då försvinner kanske känslan av lugn och ro.”*

3.2.11 Kilåkern

Inom verksamheten finns seniorlägenheter samt särskilt boende och hemtjänst. Enligt personalen på Kilåkern är tillgängligheten i Slite undermålig, trottoarer lutar och det är långa avstånd mellan övergångsställen. Affärerna i Slite är inte heller tillgängliga, de är ofta svåra att ta sig in och runt i.

Kommentarer:

- *”Vi har en policy att alla ska ha möjlighet att komma ut minst en gång i veckan, för de som vill med det är ju inte alla som vill. Då är det med ledsagare och rullstol. Då går vi ofta till centrum om de har ärenden eller bara på en promenad. Vi brukar då ta vägen runt hamnen för där händer det ju lite och sen parken då… De vill nog bara komma ut och parken är ju ett trevligt ställe. Vi försöker också anordna aktiviteter och komma ut och fika, då har vi en liten trädgård här utanför och där skulle man kunna göra mycket mer vänligt för de äldre. Hägna in lite med växter exempelvis så att de inte kan förvirra sig bort. Det vore också bra med blomlådor i en höjd som även de med rullstol kan använda och sköta om.”*

- *”Vi är ganska instängda då det är vägar med tung trafik som omgärdar. Trädgården blir då en viktig plats där de kan fika och umgås. Den används av både seniorboendet samt av det särskilda boendet då det ges möjlighet. Där brukar de sitta och fika och umgås.”*

- *”Solskydd är väldigt viktigt för att de äldre ska kunna vistas utomhus. Det vore bra om det var lite mer lummigt, som i hotellparken, de behöver skuggan som träden ger.”*

Foto: Trädgården vid Kilåkern. En populär mötesplats bland de äldre.

3.2.12 Förskolan Solklinten

De platser som förskolan använder mest är: ”Gården”, Lillugnsrev, Skolskogen och Kyrkberget. Gården används i ur och skur, det är en stor gård som kan delas in i olika sektioner. Det finns gung- och klätterställningar, buskar att leka i, lekstugor och plats för trampbilar och sparkcyklar. På sommaren har de även vatten i små bassänger på gården för barnen att leka i under uppsikt. De brukar ha fruktstund på gården alla årstider förutom när det blir för kallt för barnen att äta ute. I vintras skottade man upp en stor snöhög mitt på gården som verkligen var uppskattad bland barnen. Gården skulle kunna utvecklas på så sätt att man planterade exempelvis vinbärsbuskar som häck mot staketet samt byta ut stockarna vid grillplatsen så att de kan nyttja den till att laga mat vid.

Förskolan har haft problem med att personer vistas på gården under kvällstid och välter lekstugor och tar sönder barnens leksaker.

3.2.13 Övriga platser

Andra platser där endast en respondent valt den som favoritplats och som inte har nämnts i något annat sammanhang är följande:

- Gång- och cykelbana vid Paul Fries väg, en plats att rasta katten på.
- Kupan, en mötesplats.
- Parkeringen vid GEAB, en plats för fågelskådning.
- Solklintshallen, en plats för motion.

3.3 Utveckling av platserna

På frågan om man ansåg att den plats man valt som favoritplats kan utvecklas svarade 55% ja och 32 % nej se bilaga 2.

4 Analys och diskussion

Att arbeta med sociotopkartor i den fysiska planeringen innebär stora möjligheter att få in ett brukarperspektiv i ett tidigt skede. Att få de sociala värdena på en karta innebär stora fördelar. Undersökning har bidragit till ett ökat kunskapsunderlag inför arbetet med den fördjupade översiktsplanen i Slite, vilka områden invånarna anser viktiga och värdefulla men också hur de kan förbättras. Det är också en poäng i sig att göra brukarvärderingen, på grund av att medborgarna vet att deras röst har blivit hörd och efterfrågad. Det har kommit in uppmuntrande kommentarer om att det är kul att äntligen komma till tals. Det anses också vara positivt att kommunen visar att de vill satsa på Slite. Att göra en sociotopkartering med allt vad det innebär gör att kommunen förstärker medborgardialogen och det ges möjlighet att som medborgare vara delaktig i den översiktliga planeringen.

Det är tydligt på karta 1 att de platser som de som tillfrågats anser vara sina favoritplatser främst ligger vid havet. Det går också att utläsa ett mönster då många använder områdena till promenader vid havet, rasta hunden eller som passage. Detta ligger i linje med syftet med det planerade promenadstråket längs med havet från hamnen och ner till sjuströmmar. Viktigt är också att inte glömma bort Vikhagen. Promenaden skulle kunna kopplas samman genom den järnvägsbalk som är alternativ gångväg över Sjuströmmar.

De flesta favoritplatser har visat sig vara grönområden såsom parker och stränder men flera har också nämnt torget och hamnarna. Enkäten har visserligen varit ledande då man efterfrågar ett grönområde eller mötesplats och att man endast fick välja en plats. Föraningar om att många skulle välja sin egen trädgård grusades och istället blev det mestadels offentliga utomhusmiljöer med undantag för Kupan och biblioteket. Det blev en stor spridning av favoritplatser och eftersom de flesta endast har 5 min till sin favoritplats samt tar sig dit till fots visar det på hur viktigt det är med attraktiva närmiljöer. Tillgången till favoritplatser är god för större delen av invånarna. Det är endast en liten del av de boende i norra delen av Slite (Närs) som har mer än 300 meter till ett grönområde som kommit till kännedom i undersökningen.

Tillgängligheten är bristfällig i delar av Slite. Framförallt gäller det kring Slite centrum, det område där det rör sig många med rullstol och rollator då det ligger nära både särskilt boende samt äldreboende. Det förekommer både lutande trottoarer samt affärer med dålig tillgänglighet. Det har också kommit in synpunkter på att det är höga trottoarkanter på torget framför bibliotek och teater. Det är viktigt att grönområdena runtomkring Kilåkern är lättillgängliga, så till den grad att seniorerna säkert kan ta sig runt själva och att ledsagarna kan dra en rullstol utan problem. Att många har efterfrågat fler bänkar och sittplatser har att göra med att många äldre samt personer med exempelvis hjärt- och lungsjukdomar behöver viloplatser för att kunna röra på sig. En promenad kan upplevas som otrygg om man inte vet att det finns sittplatser längs med vägen. Slite har en äldre befolkning och det var också många äldre som svarade på enkäten varför sådana frågor som fler bänkplatser inte är förvånansvärt, men otroligt viktigt att uppmärksamma för att tillgängliggöra den offentliga miljön. Kvaliteter som gör flera platser till favoritplatser är att de är lättillgängliga visar att tillgänglighet är ett mångfacetterat begrepp. Närheten och att det är lätt att ta sig dit diskuterades ofta i samband med tillgänglighet.

Flera efterfrågade mer information ute i det offentliga rummet, både om historiska platser och om händelser men också vilka trädsorter som finns i Hotellparken. Det kan vara viktigt för att stärka den lokala identiteten och skapa en nyfikenhet om lokal historia. Under grönvandringen kom det mycket synpunkter på skötsel såsom klotter, sneda skyltar, röjning av sly. Detta har även varit återkommande i hur platserna kan utvecklas. Dessa frågor är inte heller att förglömma då det handlar om tätortens intryck på invånare och besökare.

Att barn och ungdomar inte kom med i undersökningen i större utsträckning är beklagligt och det lämnar för en komplettering om ungdomars favoritplatser i Slite, förslagsvis genom fritidsgården eller skolan. Intressant vore också att undersöka när och hur ungdomarna vistas i den offentliga miljön.

Källförteckning

Barnombudsmannen - Barnkonventionen [online]
Tillgänglig: http://www.barnombudsmannen.se/Adfinity.aspx?pageid=55 [2010-07-14]

Riksantikvarieämbetet - Landskapskonventionen [online]
Tillgänglig: http://www.raa.se/cms/extern/kulturarv/landskap/europeiska_landskapskonventionen.html[2010-07-14]

Statistiska centralbyrån. (2005) *Folkmängd per tätort och småort per kommun.*

Stockholms stad, stadsbyggnadskontoret. (2003:2) *Sociotophandboken, planering av det offentliga uterummet med stockholmarna och sociotopkartan.*

KARTA 1

Sociotopytor i Slite
Karta 1
Länna småbåtshamn
Närs
Östersjön
Kyrkberget
Förskolan Solklinten
Skolgården
Kilåkern
Hotellparken
Hamnen
Torget
Lotsbacken
Badstranden
Badhusparken
Lillugnsrev
Slottsbacken
Oasen
Teckenförklaring
Sociotopytor
Motionsslinga
Promenadstråk
Cementa
Bebyggelse
Vägar
Odlad mark
Skogsmark
Öppen mark
Vatten
N
0
0,25
0,5
1 Km
Skapad av: Jenny Sandberg den 30 aug 2010
Copyright Lantmäteriet och Gotlands kommun

KARTA 2

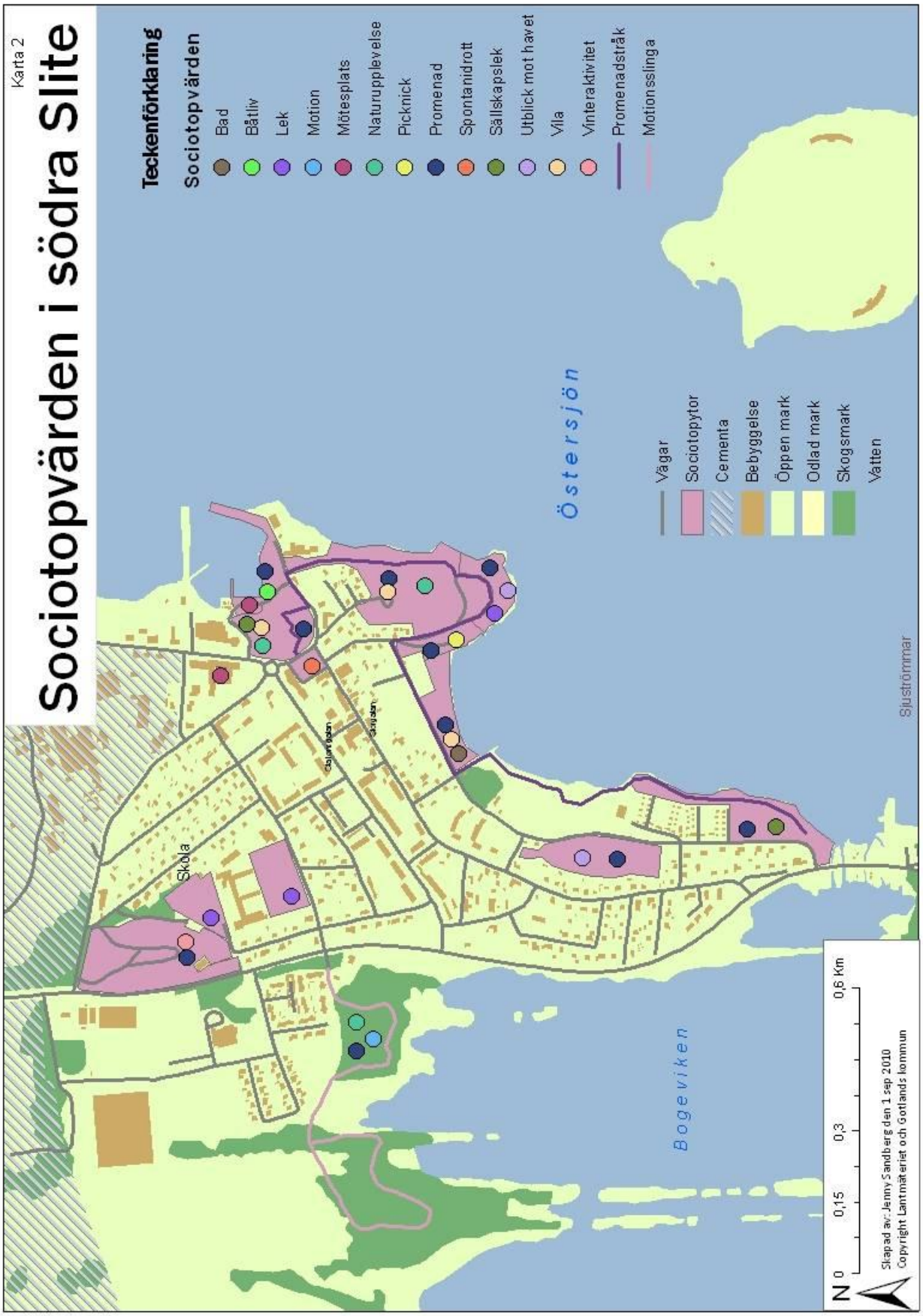
Karta 2
Sociotopvärden i södra Slite
Teckenförklaring
Sociotopvärden
Bad
Båtliv
Lek
Motion
Mötesplats
Naturupplevelse
Picknick
Promenad
Spontanidrott
Sällskapslek
Utblick mot havet
Vila
Vinteraktivitet
Promenadstråk
Motionsslinga
Vägar
Sociotopytor
Cementa
Bebyggelse
Öppen mark
Odlad mark
Skogsmark
Vatten
Östersjön
Bogeviken
Sjuströmmar
Skola
N
0
0,15
0,3
0,6 Km
Skapad av: Jenny Sandberg den 1 sep 2010
Copyright Lantmäteriet och Gotlands kommun

KARTA 3

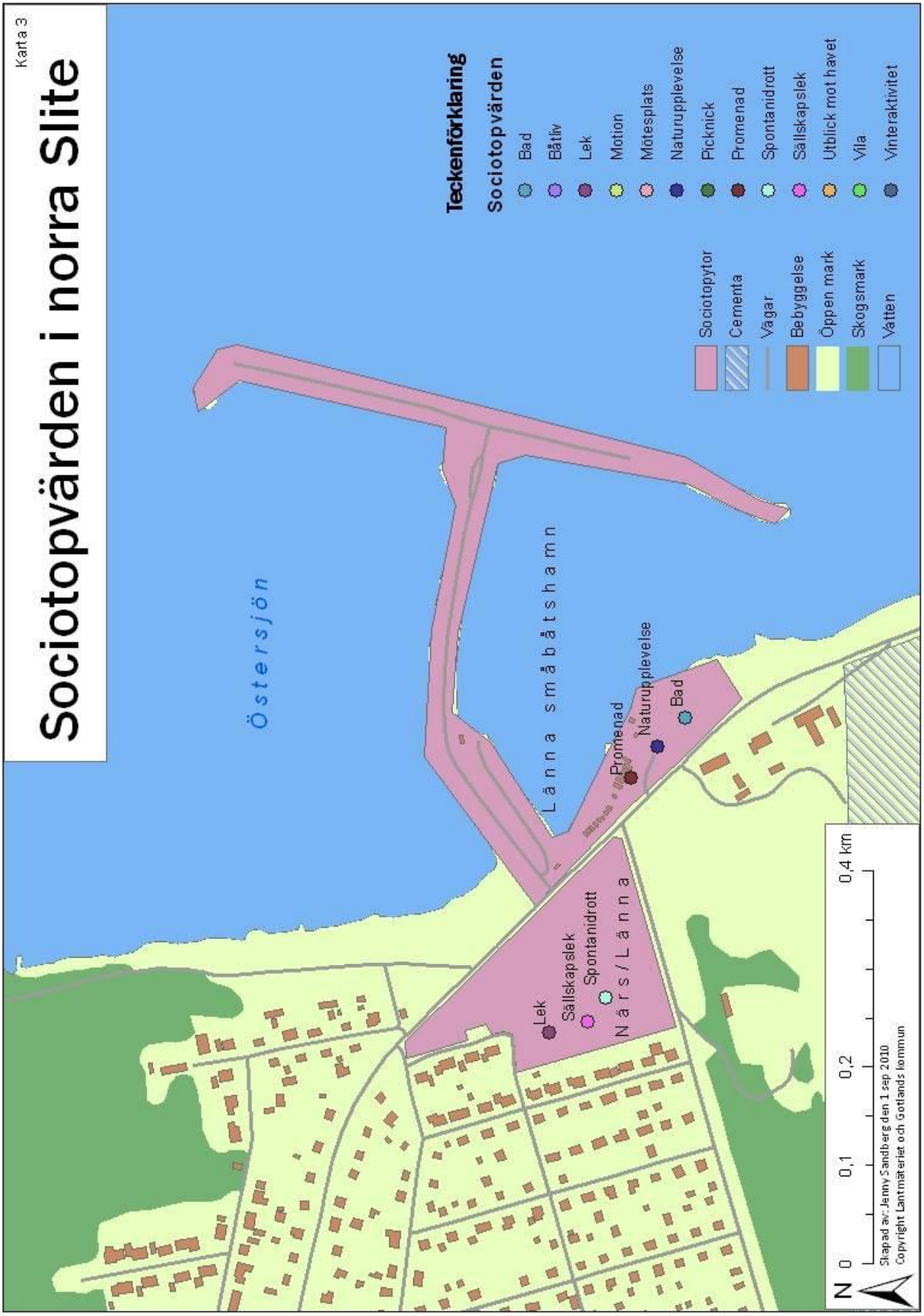
Sociotopvärden i norra Slite
Karta 3
Östersjön
Länna småbåtshamn
Promenad
Naturupplevelse
Bad
Lek
Sällskapslek
Spontanidrott
Närs/Länna
Teckenförklaring
Sociotopvärden
Bad
Båtliv
Lek
Motion
Mötesplats
Naturupplevelse
Picknick
Promenad
Spontanidrott
Sällskapslek
Utblick mot havet
Vila
Vinteraktivitet
Sociotopytor
Cementa
Vägar
Bebyggelse
Öppen mark
Skogsmark
Vatten
N
0
0,1
0,2
0,4 km
Skapad av: Jenny Sandberg den 1 sep 2010
Copyright Lantmäteriet och Gotlands kommun

KARTA 4

Karta 4

BILAGA 1

Till <u>en</u> person i hushållet

Tyck till om Slite!

Vi behöver din åsikt och kunskap om hur du använder **grönområden och mötesplatser** i Slite!

Som ett led i planeringsarbetet kommer vi att prova ett nytt verktyg, *sociotopkarta*, där tanken är att sätta de sociala värdena på pränt! Det är du som är boende i Slite som har bäst koll på vilket värde din favoritplats i Slite har och hur du använder den, exempelvis om det är en plats för vila, hundpromenader, lek, boule m.m.

Detta är en chans för Dig och en hjälp för oss att i ett tidigt skede vara med i planeringsprocessen och därigenom hjälpa oss förstå vad din favoritplats i Slite betyder för just Dig. Därför ber vi dig att så snart som möjligt svara på enkäten och lägga den på brevlådan **senast den 30 juli**.

PS. Finns det barn i hushållet så får de gärna fylla i enkäten! DS.

Hälsningar,
Jenny Sandberg,
0498-26 97 78

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Gotlands Kommun

Tack för att du tar dig tid och fyller i enkäten!

Använd gärna utrymmet på fråga 11 (övriga synpunkter) om det blir ont om plats.

---

1. Kön: □ Man □ Kvinna

2. Ålder: □ 0 - 9 år, □ 10- 19år, □ 20 – 35år, □ 36 – 54 år, □ 55 – 64 år, □ >65 år

3. I Slite bor jag i:
□ Villa/radhus □ Lägenhet **med** tillgång till egen trädgård

☐ Lägenhet **utan** tillgång till egen trädgård ☐ Annat _____

4. Vilken är din favoritplats i Slite? Välj endast en!

_____

Favoritplatsens namn och läge, sätt ett kryss eller ringa in på kartan på baksidan av enkäten

5. Vad är det som gör att du gärna vistas där? (Flera alternativ är möjliga)

☐ Där umgås jag med vänner
☐ På vintern åker jag skidor/pulka där
☐ Där rastar jag hunden
☐ Där har jag picknick eller gör utflykter
☐ Där spelar jag brännboll, kubb etc.
☐ Jag passerar där varje dag
☐ En plats att sola på
☐ En plats att leka på
☐ Där går jag stavgång
☐ Där tittar jag på växter
☐ Där tittar jag på fåglar
☐ Där är jag ensam med mina tankar
☐ Där tittar jag på djur och insekter
☐ Där springer/joggar jag
☐ Där promenerar jag
☐ Där cyklar jag
☐ Där läser/målar/skriver jag
☐ Där spelar jag fotboll, kubb etc.
☐ Där åker jag skateboard/ spelar streetbasket
☐ Där badar jag
☐ Där grillar jag
☐ **Annat, var god specificera _____**

Kommentar_____

6. Vad gör platsen/området speciell/t? (Välj max 3 alternativ)

☐ Tystheten
☐ Där finns känsla av vild orörd natur
☐ Den är rofylld och ger avkoppling
☐ Där är liv och rörelse
☐ Den ligger nära min arbetsplats/affärer/skola
☐ Där finns vackra blommor och träd
☐ Den är lättillgänglig
☐ Det är en trygg plats
☐ Man ser människor där
☐ Där kan man vara ifred
☐ Det är en grön lummig oas
☐ Annat _____

7. Hur ofta besöker du denna plats?

a) Vår ☐ Flera gånger i veckan ☐ ett par gånger i månaden ☐ mer sällan
b) Sommar ☐ Flera gånger i veckan ☐ ett par gånger i månaden ☐ mer sällan
c) Höst ☐ Flera gånger i veckan ☐ ett par gånger i månaden ☐ mer sällan
d) Vinter ☐ Flera gånger i veckan ☐ ett par gånger i månaden ☐ mer sällan

8. Hur lång tid tar det för dig att komma till platsen?

☐ **Högst 5 min**

☐ **6 – 15 min**

☐ **Mer än 15 min**

9. Hur tar du dig vanligtvis dit?

☐ med cykel
☐ med bil/MC/moped
☐ till fots
☐ med buss
☐ med rullstol/permobil
☐ annat _____

10. Tycker du att platsen kan utvecklas ytterligare?

☐ **Ja** ☐ **Nej**

Om Ja, beskriv hur: _____

_____

_____

_____

11. Övriga kommentarer

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

BILAGA 2
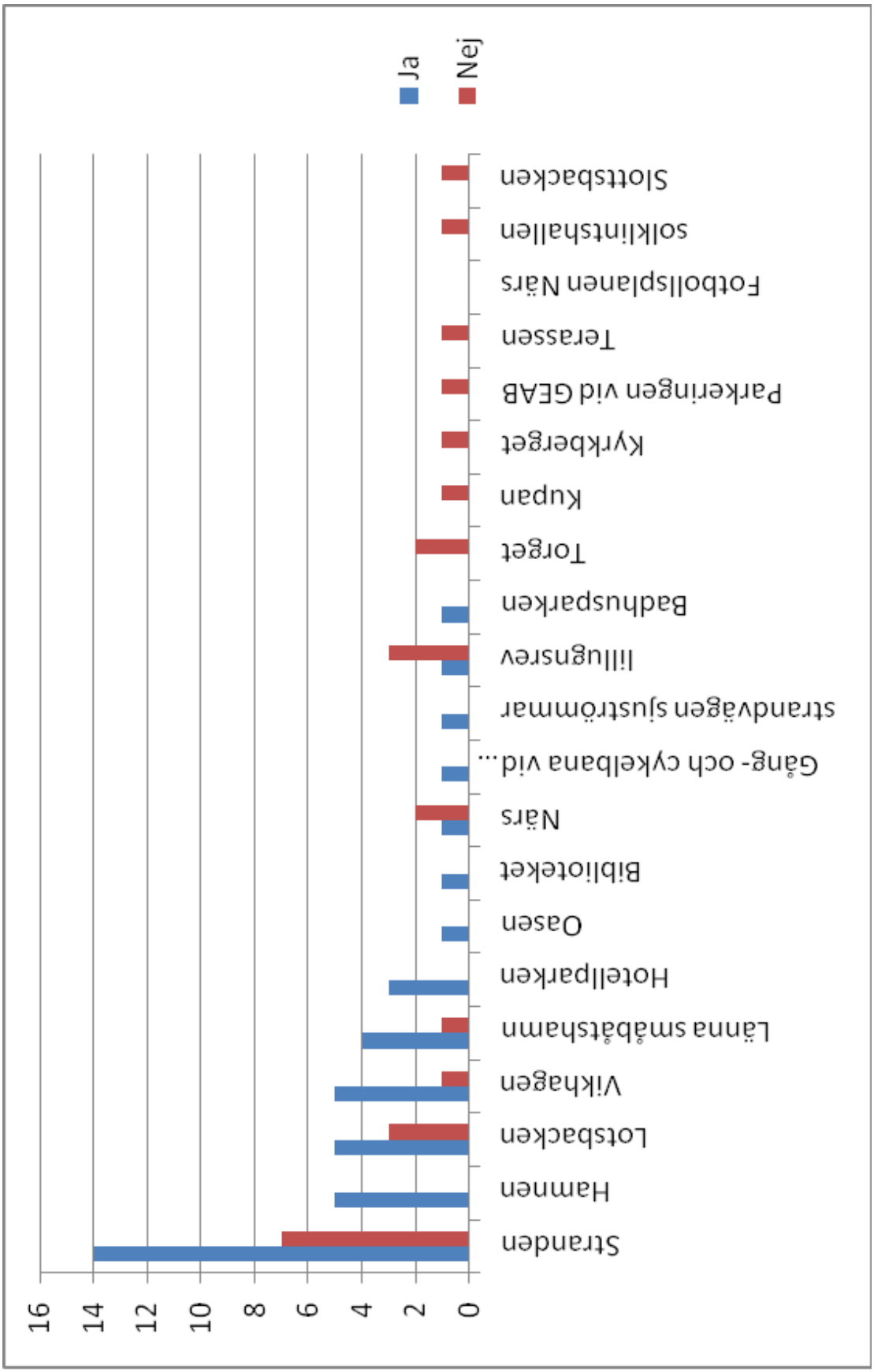
Tycker du att platsen kan utvecklas? Resultat från enkäten.